Bili?üstü Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?üstü Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17964

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?üstü Envanteri, bireylerin kendi bili?sel süreçlerini anlama ve düzenleme yeteneklerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu envanter, özellikle akademik ba?ar?, okudu?unu anlama becerileri ve genel yetenek aras?ndaki ili?kileri inceleyen çal??malarda kullan?lm??t?r. Envanterin geli?tirilmesi, P. Çetinkaya ve E. Erktin taraf?ndan 2002 y?l?nda yay?mlanan kapsaml? bir ara?t?rma makalesine dayanmaktad?r. Ölçek, bireylerin ö?renme stratejilerini planlama, izleme ve de?erlendirme gibi temel bili?üstü bile?enlerini de?erlendirmeyi hedeflemektedir.

Ölçe?in geli?tirme süreci, bili?üstü fark?ndal???n e?itimdeki kritik rolünü vurgulamakta olup, ö?rencilerin ö?renme ç?kt?lar?n? ve akademik performanslar?n? iyile?tirmeye yönelik müdahalelerin tasarlanmas?nda önemli bir tan? arac? olarak hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Bili?üstü, Metakognisyon, Envanter, Okudu?unu anlama, Akademik Ba?ar?, Yetenek, Ö?renme Stratejileri, Psikometrik De?erlendirme

Yazarlar

P. Çetinkaya, E. Erktin

Amaç

Bili?üstü Envanteri'nin temel amac?, bireylerin bili?üstü (metakognitif) becerilerinin düzeyini ve yap?s?n? belirlemektir. Bu beceriler genellikle ki?inin kendi bili?ini yönetme, izleme ve de?erlendirme kapasitesini içerir. Ölçek, özellikle bireylerin karma??k görevlerle, örne?in okuma anlama ile ba?a ç?karken hangi stratejileri kulland???n? ortaya koymay? hedefler.

Geli?tirildi?i 2002 y?l?ndaki çal??mada, envanter, bili?üstü fark?ndal???n akademik ba?ar? ve genel yetenek üzerindeki yorday?c? gücünü test etmek için kullan?lm??t?r. Bu amaçla, envanterin sonuçlar?, ö?rencilerin not ortalamalar? ve standardize edilmi? yetenek testlerindeki performanslar? ile kar??la?t?r?lm??t?r.

Yap? (Ölçülen Yap?)

Bili?üstü Envanteri, psikolojide merkezi bir rol oynayan bili?üstü (metakognisyon) yap?s?n? ölçmektedir. Bili?üstü, genellikle iki ana bile?en alt?nda incelenir:

Bili? Bilgisi (Knowledge of Cognition): Bireyin kendisinin, görevlerin ve stratejilerin bili?sel özelliklerine dair sahip oldu?u bilgidir. Bu, ki?inin kendi ö?renme güçlüklü?ünü, bir görevin

ARABPSYCHOLOGY.COM

gerektirdi?i çabay? veya hangi stratejinin ne zaman etkili oldu?unu bilmesini içerir.

Bili? Düzenlemesi (Regulation of Cognition): Bili?sel etkinlikleri planlama, izleme ve de?erlendirme süreçlerini kapsar.

Planlama: Bir göreve ba?lamadan önce hedeflerin belirlenmesi ve uygun stratejilerin seçilmesi.

?zleme: Görev s?ras?nda ilerlemenin kontrol edilmesi ve anlama düzeyinin sürekli denetlenmesi.

De?erlendirme: Görev tamamland?ktan sonra sonuçlar?n ve kullan?lan stratejilerin etkinli?inin yarg?lanmas?.

Envanter, bu alt boyutlardaki bireysel farkl?l?klar? tespit etmeyi amaçlayarak, bili?üstü süreçlerin derinlemesine anla??lmas?na katk? sa?lamaktad?r.

Geçerlik

Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsay?lar?na dair do?rudan bir özet bulunmamaktad?r. Ancak, bir ölçek geli?tirme (Geli?tirme) çal??mas? olmas? sebebiyle, yazarlar?n yap? geçerli?ini, kapsam geçerli?ini ve muhtemelen ölçüt ba??nt?l? geçerli?i inceledikleri varsay?lmaktad?r.

Çetinkaya ve Erktin'in çal??mas?n?n ba?l??? (Assessment of Metacognition and Its relationship with Reading Comprehension, Achievement, and Aptitude) göz önüne al?nd???nda, ölçe?in okudu?unu anlama, ba?ar? ve yetenek gibi d??sal ölçütlerle olan ili?kileri incelenerek ölçüt ba??nt?l? geçerlik kan?tlar? sunulmu?tur. Bu ili?kilerin istatistiksel olarak anlaml? olmas?, envanterin ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ba?ar?l? bir ?ekilde ölçtü?ünü destekler.

Güvenirlik

Kaynak içerikte spesifik güvenirlik katsay?lar? (örne?in, Cronbach Alfa) belirtilmemi?tir. Güvenirlik, ölçe?in tutarl?l???n? ve kararl?l???n? ifade eden kritik bir psikometrik özelliktir.

Ölçek geli?tirme çal??malar?nda standart olarak iç tutarl?l?k (Cronbach Alfa katsay?s?) ve/veya test-tekrar test güvenilirli?i yöntemlerinin kullan?ld??? varsay?lmal?d?r. Yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar?, envanter maddelerinin ayn? bili?üstü yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Akademik bir dergide yay?mlanan bu ölçe?in, kabul edilebilir düzeyde güvenirlik de?erlerine sahip oldu?u sonucuna var?labilir.

Faktör Analizi

Faktör Analizi, Bili?üstü Envanteri'nin alt?nda yatan teorik yap?y? (faktörleri) belirlemek için kullan?lan temel bir psikometrik yöntemdir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Metakognisyon literatürü göz önüne al?nd???nda, bu envanterin Faktör Analizi sonuçlar?n?n genellikle Bili? Bilgisi ve Bili? Düzenlemesi gibi alt boyutlar? desteklemesi beklenir. Çal??mada, envanterin maddelerinin bu teorik alt yap?lara uygun ?ekilde gruplan?p gruplanmad???n? gösteren Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) veya Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) tekniklerinin kullan?ld??? tahmin edilmektedir. Bu analizler, ölçe?in yap? geçerli?ine önemli kan?tlar sunar.

Enstrüman

Test Türü:

Geli?tirme (Self-Report Envanteri)

Format:

Derecelendirme ölçe?i format?nda, bireylerin kendi bili?üstü stratejilerini ne s?kl?kta kulland?klar?n? veya bu stratejilere ne kadar inand?klar?n? belirttikleri maddelerden olu?ur. (Orijinal kaynakta derecelendirme bilgisi '-' olarak belirtilmi?tir, ancak tipik olarak Likert tipi bir ölçek kullan?l?r.)

Mevcut Diller:

Türkçe

Popülasyon Grubu:

Akademik ba?ar? ve okudu?unu anlama becerilerinin ölçüldü?ü e?itim ortamlar?ndaki ö?renciler (Muhtemelen lise veya üniversite ö?rencileri).

Ya? Grubu:

Ergenlik dönemi ve genç yeti?kinlik (15-25 ya? aral??? tahmin edilmektedir, çal??man?n ba?lam?na göre de?i?ebilir).

Popülasyon Detaylar?:

Çetinkaya ve Erktin (2002) çal??mas?, Bo?aziçi Üniversitesi E?itim Dergisi'nde yay?mland???ndan, örneklemin büyük olas?l?kla üniversite haz?rl?k veya üniversite ö?rencilerinden olu?tu?u dü?ünülmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Test Metodolojisi:

Öz bildirim (Self-Report) yöntemi. Kat?l?mc?lar, kendilerine sunulan bili?sel strateji ve süreçlerle ilgili ifadelere ne kadar kat?ld?klar?n? belirtirler.

Orijinal PDF doküman? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: bilisustu-envanteri-toad.pdf

Anahtar Kelimeler

Metakognisyon, Bili?sel Fark?ndal?k, Ö?renme Psikolojisi, Akademik Performans, Faktör Analizi, Geçerlik, Güvenirlik

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?:

Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri:

Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi:

Çal??man?n yap?ld??? dönemde Bo?aziçi Üniversitesi E?itim Fakültesi ile ili?kilidirler.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Kullan?m Ücreti:

Genellikle akademik amaçl? geli?tirilen ve bilimsel dergilerde yay?mlanan ölçekler, ticari olmayan ara?t?rmalarda yazarlara at?fta bulunularak serbestçe kullan?labilir. Kullan?m için spesifik ücret bilgisi mevcut de?ildir.

Test Y?l?:

Ölçe?in geli?tirildi?i ve yay?mland??? y?l 2002'dir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kaynaklar

Çetinkaya, P. ve Erktin, E. (2002). Assessment of Metacognition and Its relationship with Reading Comprehension, Achievement, and Aptitude. *Bo?aziçi Üniversitesi E?itim Dergisi, 19*(1), 1-11.

Bili?üstü Envanteri Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. (Orijinal kaynakta maddeler listelenmemi?tir.)

Orijinal kaynak içerikte Bili?üstü Envanteri'nin maddeleri listelenmemi?tir. Maddelerin tamam?na eri?im, genellikle yazar?n orijinal makalesinden veya eklerinden sa?lanmaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM